

Rozdział 1. Przepisy ogólne

Art. 1. [Cel i zadania]

1. Straż Graniczna jest jednolitą, umundurowaną i uzbrojoną formacją przeznaczoną do ochrony granicy państwowej, kontroli ruchu granicznego oraz zapobiegania i przeciwdziałania nielegalnej migracji.

1a. Nazwa „Straż Graniczna”, jej skrót „SG” oraz znak graficzny Straży Granicznej przysługują wyłącznie formacji, o której mowa w ust. 1.

1b. Minister właściwy do spraw wewnętrznych określi, w drodze rozporządzenia, wzór znaku graficznego Straży Granicznej, uwzględniając w nim wizerunek orła białego ustalony dla godła państwowego oraz ustalając kolorystykę tego znaku.

2. Do zadań Straży Granicznej należy:

- 1) ochrona granicy państwowej na lądzie i morzu;
- 2) organizowanie i dokonywanie kontroli ruchu granicznego;
- 2a) zapobieganie i przeciwdziałanie nielegalnej migracji poprzez:
  - a) kontrolę przestrzegania przepisów dotyczących wjazdu cudzoziemców na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej i pobytu na tym terytorium,
  - b) rozpoznawanie i analizowanie zagrożeń migracyjnych,
  - c) zwalczanie zagrożeń migracyjnych, w tym przestępczości związanej z nielegalną migracją,
  - d) realizowanie, w zakresie swojej właściwości, zadań określonych w ustawie z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach (Dz.U. z 2017 r. poz. 2206),
  - e) współdziałanie z organami i podmiotami właściwymi w sprawach udzielania cudzoziemcom zezwoleń na wjazd na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej lub pobyt na tym terytorium, w tym wykonywanie czynności na wniosek tych organów i podmiotów, na zasadach określonych odrębnymi przepisami;
- 3) wydawanie zezwoleń na przekraczanie granicy państwowej, w tym wiz;
- 4) rozpoznawanie, zapobieganie i wykrywanie przestępstw i wykroczeń oraz ściganie ich sprawców, w zakresie właściwości Straży Granicznej, a w szczególności:
  - a) przestępstw i wykroczeń dotyczących zgodności przekraczania granicy państwowej z przepisami, związanych z jej oznakowaniem, wykonywaniem pracy przez cudzoziemców, prowadzeniem działalności gospodarczej przez cudzoziemców oraz powierzaniem wykonywania pracy cudzoziemcom, a także przestępstw określonych w art. 270–276 Kodeksu karnego dotyczących wiarygodności dokumentów uprawniających do przekraczania granicy państwowej, dokumentów uprawniających do pobytu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej lub dokumentów wymaganych do ich wydania,
  - b) przestępstw skarbowych i wykroczeń skarbowych wymienionych w art. 134 § 1 pkt 1 Kodeksu karnego skarbowego,
  - c) przestępstw i wykroczeń pozostających w związku z przekraczaniem granicy państwowej lub przemieszczaniem przez granicę państwową towarów oraz wyrobów akcyzowych podlegających obowiązkowi oznaczania znakami akcyzy, jak również przedmiotów określonych w przepisach o broni i amunicji, o materiałach wybuchowych, o prekursorach materiałów wybuchowych podlegających ograniczeniom, o bibliotekach, o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, o narodowym zasobie archiwalnym, o przeciwdziałaniu narkomanii oraz o ewidencji ludności i dowodach osobistych,

- d) przestępstw i wykroczeń określonych w ustawie z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach oraz w ustawie z dnia 13 czerwca 2003 r. o udzieleniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. z 2016 r. poz. 1836 i 2003 oraz z 2017 r. poz. 60),
  - e) przestępstw przeciwko bezpieczeństwu powszechnemu oraz przestępstw i wykroczeń przeciwko bezpieczeństwu w komunikacji, pozostających w związku z wykonywaniem komunikacji lotniczej,
  - f) przestępstw określonych w art. 228, 229 i 231 Kodeksu karnego, popełnionych przez pracowników Straży Granicznej w związku z wykonywaniem czynności służbowych,
  - g) przestępstw określonych w art. 229 Kodeksu karnego, popełnionych przez osoby niebędące funkcjonariuszami lub pracownikami Straży Granicznej w związku z wykonywaniem czynności służbowych przez funkcjonariuszy lub pracowników Straży Granicznej,
  - h) przestępstw określonych w art. 190, 222, 223 i 226 Kodeksu karnego skierowanych przeciwko funkcjonariuszom Straży Granicznej podczas lub w związku z pełnieniem obowiązków służbowych,
  - i) przestępstw określonych w art. 264a Kodeksu karnego, przestępstw i wykroczeń określonych w ustawie z dnia 15 czerwca 2012 r. o skutkach powierzania wykonywania pracy cudzoziemcom przebywającym wbrew przepisom na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. poz. 769) oraz wykroczeń określonych w ustawie z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz.U. z 2017 r. poz. 1065, 1292, 1321, 1428 i 1543),
  - j) przestępstw określonych w art. 189a Kodeksu karnego i w art. 8 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Przepisy wprowadzające Kodeks karny (Dz.U. poz. 554 i 1083, z 1998 r. poz. 715, z 2009 r. poz. 1149 i 1589 oraz z 2010 r. poz. 626);
- 4a)¹ rozpoznawanie, zapobieganie i wykrywanie przestępstw oraz ściganie, w zakresie wynikającym z art. 11j ust. 1 pkt 1–3 ustawy z dnia 21 czerwca 1996 r. o szczególnych formach sprawowania nadzoru przez ministra właściwego do spraw wewnętrznych, sprawców czynów określonych w pkt 4 lit. f–h, w przypadku, gdy czyny te dotyczą funkcjonariuszy i pracowników Policji i Biura Ochrony Rządu lub strażaków Państwowej Straży Pożarnej, popełnionych w związku z wykonywaniem przez nich czynności służbowych;
- 5) zapewnienie bezpieczeństwa w komunikacji międzynarodowej i porządku publicznego w zasięgu terytorialnym przejścia granicznego, a w zakresie właściwości Straży Granicznej – także w strefie nadgranicznej;
- 5a) przeprowadzanie kontroli bezpieczeństwa:
- a) w środkach transportu w komunikacji międzynarodowej,
  - b) w zasięgu terytorialnym drogowego, kolejowego, morskiego i rzeczno-geprzejścia granicznego,
  - c) w portach lotniczych na zasadach określonych w przepisach dotyczących ochrony lotnictwa cywilnego;
- 5b) zapewnienie bezpieczeństwa na pokładzie statków powietrznych wykonujących przewóz lotniczy pasażerów;
- 5c) *(uchylony)*
- 5d) współdziałanie z innymi organami i służbami w zakresie rozpoznawania zagrożeń terroryzmem i przeciwdziałania tym zagrożeniom;
- 6) osadzanie i utrzymywanie znaków granicznych na lądzie oraz sporządzanie, aktualizacja i przechowywanie granicznej dokumentacji geodezyjnej i kartograficznej;

¹ Art. 1 ust. 2 pkt 4a dodany ustawą z dnia 9.11.2017 r. (Dz.U. z 2018 r. poz. 106), która wchodzi w życie 27.01.2018 r.

- 7) ochrona nienaruszalności znaków i urzędzeń służących do ochrony granicy państwowej;
- 8) (*uchylony*)
- 9) gromadzenie i przetwarzanie informacji z zakresu ochrony granicy państwowej, kontroli ruchu granicznego, zapobiegania i przeciwdziałania nielegalnej migracji oraz udostępnianie ich właściwym organom państwowym;
- 10) nadzór nad eksploatacją polskich obszarów morskich oraz przestrzeganiem przez statki przepisów obowiązujących na tych obszarach;
- 11) ochrona granicy państwowej w przestrzeni powietrznej Rzeczypospolitej Polskiej przez prowadzenie obserwacji statków powietrznych i obiektów latających, przelatujących przez granicę państwową na małych wysokościach, oraz informowanie o tych przelotach właściwych jednostek Sił Powietrznych Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej;
- 12) zapobieganie transportowaniu, bez zezwolenia wymaganego w myśl odrębnych przepisów, przez granicę państwową odpadów, szkodliwych substancji chemicznych oraz materiałów jądrowych i promieniotwórczych, a także zanieczyszczaniu wód granicznych;
- 13) zapobieganie przemieszczaniu, bez zezwolenia wymaganego w myśl odrębnych przepisów, przez granicę państwową środków odurzających i substancji psychotropowych oraz broni, amunicji, materiałów wybuchowych i prekursorów materiałów wybuchowych podlegających ograniczeniom;
- 13a) przeprowadzanie kontroli legalności wykonywania pracy przez cudzoziemców, prowadzenia działalności gospodarczej przez cudzoziemców, powierzania wykonywania pracy cudzoziemcom;
- 14) wykonywanie zadań określonych w innych ustawach.

2a. Straż Graniczna prowadzi postępowania w sprawach rozpoznawania, zapobiegania i wykrywania przestępstw określonych w art. 228, 229 i 231 Kodeksu karnego, popełnionych przez funkcjonariuszy Straży Granicznej w związku z wykonywaniem czynności służbowych.

2b. Straż Graniczna realizuje zadania wynikające z przepisów prawa Unii Europejskiej oraz umów i porozumień międzynarodowych na zasadach i w zakresie w nich określonych.

3. Straż Graniczna w zakresie określonym w ust. 2 i 2a współdziała z właściwymi organami i instytucjami Unii Europejskiej oraz innych państw.

3a.² Straż Graniczna realizuje zadania Krajowej Jednostki do spraw Informacji o Pasażerach, określone w ustawie z dnia 9 maja 2018 r. o przetwarzaniu danych dotyczących przelotu pasażera (Dz.U. poz. 894).

4. Straż Graniczna współpracuje z Szefem Krajowego Centrum Informacji Kryminalnych w zakresie niezbędnym do realizacji jego zadań ustawowych.

Spis treści

	Nb
1. Definicja pojęcia „Straży Granicznej”	1
2. Zadania Straży Granicznej	2
3. Ochrona granicy państwowej i kontrola ruchu granicznego	3
4. Nadanie skrótu formacji	4
5. Znak graficzny SG	5
6. Katalog zadań SG	6

² Art. 1 ust. 3a dodany ustawą z dnia 9.05.2018 r. (Dz.U. z 2018 r. poz. 894), która wchodzi w życie 29.05.2018 r.

7. Współpraca międzynarodowa	7
8. Bezpieczna internetowa sieć informowania i koordynacji służb imigracyjnych	8
9. Walka z terroryzmem	9
10. Krajowe Centrum Informacji Kryminalnych	10

- 1 1. Definicja pojęcia „Straży Granicznej”.** W ust. 1 komentowanego przepisu ustawodawca sformułował definicję „Straży Granicznej”. Określono tę formację jako mającą charakter jednolity, umundurowaną i uzbrojoną. Na temat umundurowania funkcjonariuszy Straży Granicznej stanowi art. 65 ustawy oraz wydanych na jego podstawie aktów wykonawczych: rozporządzeń (w szczególności: rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z 25.3.2016 r. w sprawie umundurowania funkcjonariuszy Straży Granicznej, Dz.U. z 2016 r. poz. 424 ze zm.), oraz zarządzeń (w szczególności: zarządzenie Nr 40 Komendanta Głównego Straży Granicznej z 5.6.2009 r. w sprawie dodatkowych przedmiotów umundurowania funkcjonariuszy Straży Granicznej, Dz.Urz. KGSG Nr 7, poz. 45 ze zm.; zarządzenie Nr 51 Komendanta Głównego Straży Granicznej z 17.6.2016 r. w sprawie umundurowania specjalistycznego funkcjonariuszy straży granicznej, Dz.Urz. KGSG z 2016 r. poz. 45 ze zm.; zarządzenie Nr 83 Komendanta Głównego Straży Granicznej z 29.7.2016 r. w sprawie określenia przypadków, w których funkcjonariusz Straży Granicznej w czasie wykonywania obowiązków służbowych nie ma obowiązku noszenia umundurowania, Dz.Urz. KGSG z 2016 r. poz. 80 ze zm.). Z kolei kwestie dotyczące uzbrojenia Straży Granicznej określono w art. 75 ustawy i wydanym na jego podstawie rozporządzeniu Ministra Spraw Wewnętrznych z 9.5.2014 r. w sprawie uzbrojenia Straży Granicznej (t.j. Dz.U. z 2018 r. poz. 892 ze zm.) oraz w licznych zarządzeniach Komendanta Głównego Straży Granicznej (m.in. zarządzenie Nr 66 Komendanta Głównego Straży Granicznej z 29.12.2005 r. w sprawie norm należności uzbrojenia zespołowego i indywidualnego oraz norm wyposażenia specjalnego jednostek organizacyjnych i funkcjonariuszy Straży Granicznej, a także warunków przyznawania i użytkowania uzbrojenia Straży Granicznej, Dz.Urz. KGSG Nr 11, poz. 78 ze zm.; zarządzenie Nr 39 Komendanta Głównego Straży Granicznej z 5.6.2009 r. w sprawie norm należności wyposażenia specjalnego funkcjonariuszy Straży Granicznej, Dz.Urz. KGSG Nr 7, poz. 44 ze zm.).
- 2 2. Zadania Straży Granicznej.** W ust. 1 omawianego przepisu ustawodawca określił trzy zasadnicze zadania (funkcje) Straży Granicznej, wyznaczające płaszczyzny działania tej formacji. Są one następujące: ochrona granicy państwowej, kontrola ruchu granicznego oraz zapobieganie i przeciwdziałanie nielegalnej migracji. Wokół tych płaszczyzn (określonych przez ustawodawcę mianem zadań) zostały zbudowane kolejne zadania tej formacji mundurowej, określone w dalszej części komentowanego przepisu.
- 3 3. Ochrona granicy państwowej i kontrola ruchu granicznego.** Ochrona granicy państwowej – na lądzie i morzu – oraz kontrola ruchu granicznego to niewątpliwie jedno z najważniejszych zadań nakierowanych na zapewnienie bezpieczeństwa narodowego. Warto zauważyć, że w zakresie tej funkcji Straż Graniczna zastąpiła w 1991 r. Wojska Ochrony Pogranicza. Rozpoczęcie funkcjonowania tej formacji przypada na 16.5.1991 r. Tę datę przyjmuje się również jako formalny kres rozformowywania Wojsk Ochrony Pogranicza.
- 4 4. Nadanie skrótu formacji.** Komentowany przepis w ust. 1a StrGranU nadaje skrót Straży Granicznej, tj. SG.
- 5 5. Znak graficzny SG.** Na podstawie ust. 1b komentowanego przepisu Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji 18.2.2002 r. wydał rozporządzenie w sprawie

znaku graficznego Straży Granicznej (Dz.U. Nr 20, poz. 202). W § 1 pkt 2 wskazanego aktu postanowiono, że znakiem graficznym SG jest emblemat przedstawiający wizerunek orła białego, ustalony dla godła Rzeczypospolitej Polskiej, umieszczony na tle słupa granicznego koloru biało-czerwonego, otoczony otwartym z góry wieńcem, którego prawe ramię stanowią liście dębowe, a lewe ramię – liście laurowe. Pomiędzy szponami orła znajdują się splecione litery „SG” w kolorze złotym. Wskazany znak może być używany w barwach czarno-białych i w różnych rozmiarach.

6. Katalog zadań SG. W ust. 2 komentowanego przepisu określono katalog 6 zadań Straży Granicznej uzupełniający i stanowiący swoiste „przedłużenie” podstawowych zadań tej formacji określonych w ust. 1. Określone w komentowanym przepisie zadania Straży Granicznej są wykonywane z różną intensywnością, stosownie do bieżącej oceny zagrożenia, którą formacja ta wypracowuje w ramach jednolitych projektów z służbami specjalnymi. Katalog zadań Straży Granicznej określony w ust. 2 komentowanego przepisu określono w zasadzie wyczerpująco. Ustawodawca nie zastosował bowiem formuły „w szczególności” lub podobnej, sugerującej, że komentowany przepis ma jedynie charakter przykładowy, nie stanowi on enumeratywnego wyczerpania zadań tej formacji. Z kolei w pkt 14 ust. 2 art. 1 StrGranU wskazano, że do zadań Straży Granicznej należy również wykonywanie zadań określonych w innych ustawach. Tym sposobem ustawodawca pozostawił sobie pewien margines swobody, gdyby w przyszłości pojawiła się – np. na skutek zaistniałych bieżących okoliczności w państwie – potrzeba przyznania tej formacji jakichś nowych zadań, które nie zostały wprost określone przepisami prawa, zaś mieściłyby się w profilu i specyfice działania tej służby. Może to być potrzebne zwłaszcza w świetle reguły, wedle której organy władzy publicznej – a więc także służby mundurowe – mogą wykonywać jedynie zadania i kompetencje określone precyzyjnie w przepisach prawnych, nie zaś domniemane, stanowiące nadinterpretację obowiązującego prawa. Trzeba także podkreślić, że również w chwili obecnej uprawnienia Straży Granicznej poza komentowaną ustawą zostały określone – jak to przewidział ustawodawca w omawianym przepisie – także w innych aktach prawnych rangi ustawowej. Wskazać należy w szczególności na ustawę z 12.10.1990 r. o ochronie granicy państwowej (t.j. Dz.U. z 2017 r. poz. 660 ze zm.), ustawę z 12.12.2013 r. o cudzoziemcach (t.j. Dz.U. z 2017 r. poz. 2206 ze zm.), ustawę z 3.7.2002 r. – Prawo lotnicze (t.j. Dz.U. z 2018 r. poz. 1183 ze zm.), ustawę z 13.6.2003 r. o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium RP (t.j. Dz.U. z 2018 r. poz. 1109 ze zm.) czy ustawę z 4.9.2008 r. o ochronie żeglugi i portów morskich (t.j. Dz.U. z 2018 r. poz. 435 ze zm.).

7. Współpraca międzynarodowa. Na zasadzie ust. 3 komentowanego przepisu 7 Straż Graniczna pozostaje również zaangażowana w przedsięwzięcia w ramach międzynarodowych gremiów, których jednym z głównych zadań jest opracowanie zasad współpracy w dziedzinie bezpiecznej wymiany informacji, prewencji, ochrony, ścigania i reagowania na terroryzm, usprawnienia gromadzenia, przetwarzania oraz analizowania danych wywiadowczych. Celem tego współdziałania ma być wypracowanie wspólnych procedur w walce z terroryzmem zarówno z podmiotami krajowymi (w szczególności pozostałymi służbami mundurowymi i służbami specjalnymi), jak również o znaczeniu międzynarodowym. W tym zakresie Straż Graniczna prowadzi współpracę m.in. z Europejskim Biurem Policji (EUROPOL), INTERPOL-em (tj. *International Criminal Police Organization* – działającą w prawie 200 krajach świata międzynarodową organizacją Policji wspomagającą krajowe organy ścigania w walce z różnymi formami przestępczości) oraz Europejską Agencją Straży Granicznej i Przybrzeżnej (Frontex).

8. Bezpieczna internetowa sieć informowania i koordynacji służb imigracyjnych. Mając na względzie konieczność zorganizowania sieci informowania

i koordynacji koniecznej do prowadzenia współpracy międzynarodowej, o której mowa w art. 1 decyzji Rady 2005/267/WE z 16.3.2005 r. ustanawiającej bezpieczną internetową sieć informowania i koordynacji dla służb imigracyjnych Państw Członkowskich (Dz.Urz. UE L 83 z 2005 r., s. 48), w zakresie zadań nałożonych na Straż Graniczną, Komendant Główny Straży Granicznej 25.4.2007 r. wydał decyzję Nr 89 Komendanta Głównego Straży Granicznej w sprawie organizacji i trybu międzynarodowej współpracy Straży Granicznej z wykorzystaniem bezpiecznej internetowej sieci informowania i koordynacji dla służb imigracyjnych państw członkowskich (Dz.Urz. KGSG Nr 4, poz. 41 ze zm.).

- 9 9. **Walka z terroryzmem.** Wypada zauważyć, że Straż Graniczna jest – obok służb specjalnych – jedyną formacją, w przypadku której ustawodawca przewidział zapis o uprawnieniu i obowiązku do podejmowania działań w zakresie walki z terroryzmem. W pierwotnym kształcie był to zapis dotyczący „prowadzenia czynności w celu rozpoznawania i przeciwdziałania zagrożeniom terroryzmem”. Po nowelizacji ustawy dokonanej 1.5.2014 r. przepis art. 1 ust. 2 pkt 5d otrzymał brzmienie: „Do zadań Straży Granicznej należy współdziałanie z innymi organami i służbami w zakresie rozpoznawania zagrożeń terroryzmem i przeciwdziałania tym zagrożeniom”.
- 10 10. **Krajowe Centrum Informacji Kryminalnych.** Określone w ust. 4 komentowanego przepisu Krajowe Centrum Informacji Kryminalnych stanowi wyodrębnioną komórkę organizacyjną w Komendzie Głównej Policji. Zadania Centrum, polegające na gromadzeniu, przetwarzaniu i przekazywaniu informacji kryminalnych, wykonuje Komendant Główny Policji będący centralnym organem administracji rządowej właściwym w tych sprawach.

Art. 2. [Współdziałanie]

Organy administracji rządowej, jednostki samorządu terytorialnego oraz państwowe i inne jednostki organizacyjne są obowiązane współdziałać z organami Straży Granicznej oraz zapewnić im niezbędne warunki do wykonywania zadań określonych w ustawie.

Spis treści

	Nb
1. Współdziałanie z organami administracji rządowej i innymi podmiotami	1
2. Zasada współdziałania	2
3. Kooperacja i wymiana informacji jako jeden z aspektów współdziałania	3
4. Współpraca z funkcjonariuszami Służby Celnej	4
5. Współpraca z Policją	5
6. Współpraca z innymi podmiotami	6

- 1 1. **Współdziałanie z organami administracji rządowej i innymi podmiotami.** Komentowany przepis stanowi emanację zasady, zgodnie z którą wszelkie organy administracji publicznej, zarówno rządowej, jak i samorządowej, jak również inne państwowe jednostki organizacyjne zobowiązane są do współdziałania. To współdziałanie należy rozumieć w sposób możliwie jak najszerszy, w celu realizacji ustawowych zadań tych organów i jednostek. Jednym z podmiotów, na rzecz których to współdziałanie ma być realizowane, są organy Straży Granicznej.
- 2 2. **Zasada współdziałania,** o której mowa powyżej, została zakotwiczona już w preambule do Konstytucji RP. Znajduje ona rozwinięcie oraz dookreślenie

zarówno w wielu dalszych przepisach ustawy zasadniczej, jak i na gruncie ustawodawstwa zwykłego (por. *B. Opaliński*, Rozdzielenie kompetencji władzy wykonawczej między Prezydenta RP oraz Radę Ministrów na tle Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z 1997 roku, Warszawa 2012, s. 12).

3. Kooperacja i wymiana informacji jako jeden z aspektów współdziałania. Współczesna, skomplikowana rzeczywistość powoduje, że żadna, nawet najlepsza formacja mundurowa nie może liczyć na sukcesy, jeśli nie będzie współdziałała z innymi strukturami. Dostrzegalne jest to również w przypadku funkcjonariuszy Straży Granicznej. Warunkiem prawidłowej realizacji podstawowych zadań tej służby w postaci ochrony granicy państwowej, kontroli ruchu granicznego oraz zapobiegania i przeciwdziałania nielegalnej migracji jest kooperacja i wymiana informacji zarówno z innymi służbami, jak i organami administracji publicznej.

4. Współpraca z funkcjonariuszami Służby Celnej. Realizując swe ustawowe zadania, Straż Graniczna współpracuje z innymi formacjami i służbami państwowymi. Najbardziej oczywista i najczęściej występująca jest współpraca z funkcjonariuszami Służby Celnej. Nie ogranicza się ona jedynie do kontroli i działań w przejściach granicznych, ale obejmuje całe terytorium Polski. Odpowiednie przeprowadzane wspólne kontrole pozwalają wykryć zarówno osoby nielegalnie przebywające na terytorium Polski, jak i przemycający przez nie towar.

5. Współpraca z Policją. Drugą służbą ściśle współpracującą ze Strażą Graniczną jest Policja. Wspólnie prowadzone postępowania przygotowawcze pozwalają rozpracowywać i likwidować zorganizowane grupy przestępcze, których działalność wykracza poza granice państwowe. W tym celu podpisano porozumienie Komendanta Głównego Policji i Komendanta Głównego Straży Granicznej z 17.6.2004 r. w sprawie współdziałania Policji i Straży Granicznej. Podpisano również porozumienie trójstronne o współpracy pomiędzy Strażą Graniczną, Służbą Celną a Policją (zob. porozumienie z 11.10.2007 r. Komendanta Głównego Policji, Komendanta Głównego Straży Granicznej oraz Szefa Służby Celnej w sprawie współpracy oraz wspólnego wykorzystywania oficerów łącznikowych Policji i Straży Granicznej przez Policję, Straż Graniczną oraz Służbę Celną). Zdarzają się również sytuacje, kiedy obie służby – Straż Graniczna i Policja – nawzajem wymieniają się wyspecjalizowanymi funkcjonariuszami do wykonania konkretnych zadań. Na tej podstawie można zaobserwować funkcjonariusza Straży Granicznej z psem służbowym szkolonym do wykrywania narkotyków, który na prośbę funkcjonariuszy Policji sprawdza podejrzane obiekty. Inne sytuacje to takie, kiedy pluton specjalny jednej ze służb pomaga drugiej w przeprowadzeniu zatrzymań. Dostrzegalne są również działania w postaci posterunków kontrolnych na drogach dojazdowych do granicy państwa oraz wspólnych patrolach i kontrolach legalności pobytu cudzoziemców przeprowadzanych w całym kraju. Dzięki tym działaniom Straż Graniczna oraz Policja mogą skutecznie przeciwdziałać różnym zjawiskom patologicznym, m.in. handlowi towarami pochodzącymi z przemytu.

6. Współpraca z innymi podmiotami. W ramach wykonywanych działań funkcjonariusze Straży Granicznej współpracują także ze Służbą Ochrony Kolei, Górskim i Tatrzańskim Ochotniczym Pogotowiem Ratunkowym, Strażami Miejskimi, Inspekcją Weterynaryjną, służbami ochrony lotnisk i innymi wyspecjalizowanymi instytucjami, których celem jest bezpieczeństwo ludzi oraz zapewnienie szeroko rozumianego bezpieczeństwa publicznego (zob. m.in. rozporządzenie Ministra Infrastruktury z 29.9.2004 r. w sprawie współdziałania straży ochrony kolei z Policją, Strażą Graniczną i Inspekcją Transportu Drogowego, Dz.U. Nr 223, poz. 2262). Nasilenie się tej współpracy ma miejsce zwłaszcza w okresie wakacyjnym, kiedy wszystkie służby wspólnie czuwają nad bezpiecznym wypoczynkiem wczasowiczów i nienaruszalnością ich własności.

Rozdział 2. Organizacja Straży Granicznej

Art. 3. [Komendant Główny]

1. Komendant Główny Straży Granicznej jest centralnym organem administracji rządowej podległym ministrowi właściwemu do spraw wewnętrznych.

2. Komendanta Głównego Straży Granicznej powołuje i odwołuje Prezes Rady Ministrów na wniosek ministra właściwego do spraw wewnętrznych.

3. Zastępców Komendanta Głównego Straży Granicznej powołuje i odwołuje minister właściwy do spraw wewnętrznych na wniosek Komendanta Głównego Straży Granicznej.

4. Komendant Główny Straży Granicznej jest przełożonym wszystkich funkcjonariuszy Straży Granicznej, zwanych dalej „funkcjonariuszami”.

5. W razie zwolnienia stanowiska Komendanta Głównego Straży Granicznej minister właściwy do spraw wewnętrznych do czasu powołania nowego komendanta powierza pełnienie obowiązków Komendanta Głównego Straży Granicznej, na okres nie dłuższy niż 3 miesiące, jednemu z jego zastępców.

6. W razie czasowej niemożności sprawowania funkcji przez Komendanta Głównego Straży Granicznej minister właściwy do spraw wewnętrznych, do czasu ustania przeszkody w sprawowaniu tej funkcji przez dotychczasowego komendanta, nie dłużej jednak niż na 6 miesięcy, powierza pełnienie obowiązków Komendanta Głównego Straży Granicznej jednemu z jego zastępców.

Spis treści

	Nb
1. Komendant Główny Straży Granicznej	1
2. Procedura powołania i odwołania KGSG	2
3. Procedura powołania i odwołania Zastępców KGSG	3
4. Zaskarżenie decyzji KGSG	4
5. Akty wykonawcze	5

1 1. **Komendant Główny Straży Granicznej.** Omawiany przepis poświęcony został najwyższemu rangą funkcjonariuszowi Straży Granicznej, którym jest Komendant Główny Straży Granicznej. Ustawodawca usytuował go – podobnie jak analogiczne stanowiska w innych służbach mundurowych – jako centralny organ administracji rządowej, podległy ministrowi właściwemu do spraw wewnętrznych. We wszystkich sprawach związanych z treścią art. 3 ust. 1 StrGranU Komendant Główny Straży Granicznej jest organem centralnym, zakres ten obejmuje także organizację służby funkcjonariuszy Straży Granicznej oraz jej przebieg (wyr. WSA w Warszawie z 31.1.2008 r., II SA/Wa 1835/07, Legalis).

2 2. **Procedura powołania i odwołania KGSG.** Komendant Główny Straży Granicznej powoływany jest i odwoływany przez Prezesa Rady Ministrów, na wniosek ministra właściwego do spraw wewnętrznych. Jest to procedura klasyczna w przypadku Komendantów Głównych w służbach mundurowych. Określenie podmiotu powołującego i odwołującego Komendanta Głównego poprzez wskazanie kierownika odpowiedniego działu administracji rządowej „minister właściwy do spraw wewnętrznych”, a nie urzędu obsługującego danego ministra (np. Minister Spraw Wewnętrznych) jest rozwiązaniem słusznym. Konstrukcja ta stanowi pokłosie doświadczeń związanych ze zmianami ustrojowymi dokonywanymi w obrębie tego resortu (tytułem przykładu: 1) 1.1.1997 r. likwidacji uległ urząd Ministra – Szefa Urzędu Rady Ministrów, zaś jego uprawnienia przekazano Ministrowi

Spraw Wewnętrznych, tworząc urząd Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji; 2) 8.8.2011 r. zniesieniu uległo Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji, w miejsce którego utworzono dwa odrębne urzędy administracji rządowej: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych oraz Ministerstwo Administracji i Cyfryzacji). W obliczu takich zmian taka konstrukcja zapobiega wielokrotnemu nowelizowaniu StrGranU. Również ten właśnie minister jest bezpośrednim zwierzchnikiem Komendanta Głównego.

3. Procedura powołania i odwołania Zastępców KGSG. Zastępcy Komendanta Głównego Straży Granicznej powoływani są i odwoływani przez ministra właściwego do spraw wewnętrznych na wniosek Komendanta Głównego Straży Granicznej. To Komendant Główny ma więc możliwość doboru osób na te stanowiska. Jak wywiódł WSA w Warszawie w wyroku z 1.7.2004 r., II SA 4031/03 (Legalis), analiza art. 3 ust. 3 StrGranU prowadzi do wniosku, że podstawę do odwołania ze stanowiska Zastępcy Komendanta Głównego Straży Granicznej stanowi dla Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji wniosek Komendanta Głównego Straży Granicznej. Zauważyć przy tym trzeba, że KGSG ma prawo doboru na stanowisko jego zastępcy osoby, która według jego uznania zapewni najlepsze wykonywanie powierzanych zadań. Oznacza to, że Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji nie ma uprawnień do dokonywania szczegółowych ustaleń faktycznych, które stanowiły podstawę wniosku o odwołanie. Powołanie na określone stanowisko charakteryzuje się łatwością jego zmiany przez organ powołujący. Osoba powołana może być w każdym czasie odwołana przez organ powołujący bez konieczności wykazywania przyczyn podjętej decyzji.

4. Zaskarżenie decyzji KGSG. Jak wywiódł to NSA, Komendant Główny 4 Straży Granicznej jest centralnym organem administracji rządowej, a więc od decyzji wydanych przez ten organ w pierwszej instancji w sprawach dotyczących równoważnika pieniężnego za brak lokalu mieszkalnego nie służy odwołanie, lecz wniosek o ponowne rozpatrzenie sprawy (zob. wyr. NSA z 18.11.2009 r., I OSK 26/09, Legalis).

5. Akty wykonawcze. Z komentowanym tu przepisem wiąże się kilka aktów wykonawczych. Należą do nich m.in.: zarządzenie Nr 41 Komendanta Głównego Straży Granicznej z 18.10.2011 r. zmieniające zarządzenie w sprawie regulaminu organizacyjnego Zarządu Operacyjno-śledczego Komendy Głównej Straży Granicznej (Dz.Urz. KGSG Nr 12, poz. 41); zarządzenie Nr 26 Komendanta Głównego Straży Granicznej z 16.3.2012 r. zmieniające zarządzenie w sprawie regulaminu organizacyjnego Zarządu do Spraw Cudzoziemców Komendy Głównej Straży Granicznej (Dz.Urz. KGSG z 2012 r. poz. 19); zarządzenie Nr 50 Komendanta Głównego Straży Granicznej z 2.8.2012 r. zmieniające zarządzenie w sprawie regulaminu organizacyjnego Zarządu Operacyjno-śledczego Komendy Głównej Straży Granicznej (Dz.Urz. KGSG z 2012 r. poz. 44).

Art. 3a. [Zakres działania]

Do zakresu działania Komendanta Głównego Straży Granicznej należy w szczególności:

- 1) kierowanie prowadzonymi przez Straż Graniczną działaniami w zakresie ochrony granicy państwowej, kontroli ruchu granicznego oraz zapobiegania i przeciwdziałania nielegalnej migracji;
- 2) analizowanie zagrożeń bezpieczeństwa granicy państwowej i zagrożeń migracyjnych;
- 3) nadawanie regulaminów organizacyjnych komendom oddziałów Straży Granicznej oraz komórkom organizacyjnym Komendy Głównej Straży Granicznej, a także nadawanie statutów ośrodkom szkolenia Straży Granicznej i ośrodkom Straży Granicznej;

- 4) organizowanie i określanie zasad szkolenia zawodowego funkcjonariuszy oraz pracowników Straży Granicznej;
- 5) sprawowanie nadzoru nad terenowymi organami Straży Granicznej oraz nad ośrodkami szkolenia Straży Granicznej i ośrodkami Straży Granicznej;
- 6) udział w przygotowaniu projektu budżetu państwa w zakresie dotyczącym Straży Granicznej, zgodnie z odrębnymi przepisami;
- 7) współdziałanie w zakresie realizowanych zadań z właściwymi organami państwowymi, jednostkami samorządu terytorialnego i organizacjami społecznymi;
- 8) prowadzenie współpracy z organami i instytucjami Unii Europejskiej oraz organami i instytucjami innych państw właściwymi w sprawach określonych w art. 1 ust. 2 i 2a.

Spis treści

	Nb
1. Katalog działań podejmowanych przez KGSG	1
2. Nadawanie regulaminów organizacyjnych	2
3. Udział w przygotowaniu projektu budżetu państwa w zakresie dotyczącym Straży Granicznej	3
4. Współpraca z organami i instytucjami UE	4

- 1 1. **Katalog działań podejmowanych przez KGSG.** Komentowany przepis zawiera określenie zakresu działania Komendanta Głównego Straży Granicznej. Zakres ten został jednak określony w postaci katalogu otwartego, o czym świadczy zwrot „w szczególności”. Wskazane w komentowanym przepisie zadania mają charakter fundamentalny z perspektywy prawidłowego funkcjonowania Straży Granicznej. W punkcie 1 komentowanego przepisu ustawodawca powierzył Komendantowi Głównemu Straży Granicznej możliwość kierowania zadaniami stanowiącymi oś działania tej formacji, tj. w zakresie ochrony granicy państwowej, kontroli ruchu granicznego oraz zapobiegania i przeciwdziałania nielegalnej migracji. Z tym wiąże się również powinnośc przeprowadzania analiz w zakresie zagrożeń bezpieczeństwa granicy państwowej oraz zagrożeń o charakterze migracyjnym.
- 2 2. **Nadawanie regulaminów organizacyjnych.** Do kompetencji Komendanta Głównego powierzono istotne uprawnienie o charakterze organizacyjnym. Polega ono na nadawaniu regulaminów organizacyjnych komendom oddziałów Straży Granicznej oraz komórkom organizacyjnym Komendy Głównej Straży Granicznej, a także nadawaniu statutów ośrodkom szkolenia Straży Granicznej i ośrodkom Straży Granicznej. Na tej podstawie jak dotąd KGSG wydał blisko 200 aktów wykonawczych. Jako że są to akty o charakterze wewnętrznym, przybierają one formę zarządzenia. Zob. np. zarządzenie Nr 59 Komendanta Głównego Straży Granicznej z 28.5.2018 r. zmieniające zarządzenie w sprawie regulaminu organizacyjnego Zarządu Operacyjno-śledczego Komendy Głównej Straży Granicznej (Dz.Urz. KGSG z 2018 r. poz. 67); zarządzenie Nr 60 Komendanta Głównego Straży Granicznej z 30.5.2018 r. zmieniające zarządzenie w sprawie nadania regulaminu organizacyjnego Komendzie Śląskiego Oddziału Straży Granicznej z siedzibą w Raciborzu (Dz.Urz. KGSG z 2018 r. poz. 68); zarządzenie Nr 65 Komendanta Głównego Straży Granicznej z 5.7.2018 r. zmieniające zarządzenie w sprawie regulaminu organizacyjnego Zarządu do Spraw Cudzoziemców Komendy Głównej Straży Granicznej (Dz.Urz. KGSG z 2018 r. poz. 72); zarządzenie Nr 68 Komendanta Głównego Straży Granicznej z 11.7.2018 r. zmieniające zarządzenie w sprawie regulaminu organizacyjnego Biura Łączności i Informatyki Komendy Głównej Straży Granicznej (Dz.Urz. KGSG z 2018 r. poz. 75).

3. Udział w przygotowaniu projektu budżetu państwa w zakresie dotyczącym 3 Straży Granicznej. Bardzo istotnym zadaniem Komendanta Głównego, mającym wymierny wpływ na funkcjonowanie Straży Granicznej jest udział w przygotowaniu projektu budżetu państwa w zakresie dotyczącym Straży Granicznej. Od kształtu budżetu będzie bowiem zależało, czy zadania i plany rozwojowe Straży Granicznej będą mogły zostać zrealizowane w kolejnym roku budżetowym. W tym zakresie odnotowania wymagają dwa akty wykonawcze:

- 1) wytyczne Nr 95 Komendanta Głównego Straży Granicznej z 16.5.2016 r. zmieniające wytyczne w sprawie planowania wydatków na wynagrodzenia pracowników Straży Granicznej, uposażenia, nagrody roczne i pozostałe należności funkcjonariuszy Straży Granicznej oraz składki naliczane od tych wynagrodzeń i uposażeń (Dz.Urz. KGSG z 2016 r. poz. 33);
- 2) zarządzenie Nr 16 Komendanta Głównego Straży Granicznej z 16.2.2017 r. w sprawie sposobu i trybu planowania budżetu w straży granicznej (Dz.Urz. KGSG z 2017 r. poz. 9).

4. Współpraca z organami i instytucjami UE. W ramach ostatniego ze wskazanых w komentowanym przepisie zadań Komendanta Głównego, tj. prowadzenia współpracy z organami i instytucjami Unii Europejskiej oraz organami i instytucjami innych państw, Komendant Główny Straży Granicznej 2.12.2009 r. wydał decyzję Nr 317 w sprawie organizacji i trybu międzynarodowej współpracy Straży Granicznej z wykorzystaniem bezpiecznej internetowej sieci informowania i koordynacji dla służb imigracyjnych państw członkowskich (Dz.Urz. KGSG Nr 15, poz. 93).

Art. 3b.³ [Weryfikacja]

Funkcjonariusze Straży Granicznej oraz osoby powoływane na stanowiska, o których mowa w art. 3 ust. 2 i 3, art. 3c ust. 2 i 5 oraz art. 5 ust. 2 i 5, a także mianowane na stanowiska dyrektora i zastępcy dyrektora komórki organizacyjnej oraz naczelnika, mogą zostać poddani weryfikacji, o której mowa w art. 11a ust. 3 pkt 2 ustawy z dnia 21 czerwca 1996 r. o szczególnych formach sprawowania nadzoru przez ministra właściwego do spraw wewnętrznych (Dz.U. poz. 491 z późn. zm.⁴). Weryfikacja, o której mowa w zdaniu pierwszym, może być prowadzona także wobec funkcjonariuszy Straży Granicznej oraz osób zajmujących te stanowiska.

1. Zakres przedmiotowy. Weryfikacja, o której mowa w komentowanym przepisie, dokonywana jest przez Inspektora Nadzoru Wewnętrznego. Inspektor Nadzoru Wewnętrznego ma możliwość weryfikowania m.in. funkcjonariuszy Straży Granicznej w przypadku planowanego przedterminowego mianowania na stopnie w korpusie oficerów tej formacji, na podstawie informacji, w tym również oznaczonych klauzulą tajności, będących w posiadaniu służb i podmiotów podległych lub nadzorowanych przez Prezesa Rady Ministrów, ministra właściwego do spraw wewnętrznych, ministra właściwego do spraw finansów publicznych, Ministra Obrony Narodowej i Ministra Sprawiedliwości oraz danych zawartych w prowadzonych przez nich zbiorach, rejestrach, ewidencjach i bazach danych, w tym również oznaczonych klauzulą tajności. Wspomniana weryfikacja nie ma jednak charakteru obligatoryjnego. Decyzja o jej dokonaniu ma charakter uznaniowy i należy do właściwego przełożonego funkcjonariusza Straży Granicznej. Na podstawie komentowanego

³ Art. 3b dodany ustawą z dnia 9.11.2017 r. (Dz.U. z 2018 r. poz. 106), która wchodzi w życie 27.01.2018 r.

⁴ Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz.U. z 1997 r. poz. 443 i 943, z 1998 r. poz. 860, z 2006 r. poz. 1592, z 2007 r. poz. 162, z 2010 r. poz. 1228, z 2012 r. poz. 908 oraz z 2018 r. poz. 106.

przepisu decyzja o weryfikacji może dotyczyć obsady następujących stanowisk: Komendanta Głównego Straży Granicznej, Zastępcy Komendanta Głównego Straży Granicznej, Komendanta Biura Spraw Wewnętrznych Straży Granicznej, Zastępcy Komendanta Biura Spraw Wewnętrznych Straży Granicznej, Komendanta oddziału Straży Granicznej, Komendanta placówki i dywizjonu Straży Granicznej, a także osób mianowanych na stanowiska dyrektora i zastępcy dyrektora komórki organizacyjnej oraz naczelnika.

Art. 3c.⁵ [BSWSG]

1.⁶ BSWSG jest jednostką organizacyjną Straży Granicznej realizującą na obszarze całego kraju zadania w zakresie rozpoznawania, zapobiegania i zwalczania przestępczości popełnianej przez funkcjonariuszy i pracowników Straży Granicznej, przestępstw przeciwko obrotowi gospodarczemu popełnianych na szkodę Straży Granicznej, określonych w art. 296–306 Kodeksu karnego oraz wykrywania i ścigania sprawców tych przestępstw, a także – w zakresie zleconym przez Inspektora Nadzoru Wewnętrznego – funkcjonariuszy i pracowników Policji i Służby Ochrony Państwa lub strażaków i pracowników Państwowej Straży Pożarnej.

2. Komendant Biura Spraw Wewnętrznych Straży Granicznej, zwany dalej „Komendantem BSWSG”, jest organem Straży Granicznej podległym Komendantowi Głównemu Straży Granicznej, kieruje BSWSG i jest przełożonym funkcjonariuszy BSWSG.

3. Siedzibą Komendanta BSWSG jest miasto stołeczne Warszawa.

4. Komendanta BSWSG powołuje, spośród oficerów Straży Granicznej, i odwołuje minister właściwy do spraw wewnętrznych.

5. Zastępców Komendanta BSWSG powołuje, spośród oficerów Straży Granicznej, i odwołuje minister właściwy do spraw wewnętrznych na wniosek Komendanta BSWSG.

6. Odwołać ze stanowiska, o którym mowa w ust. 2 i 5, można w każdym czasie. Odwołanego funkcjonariusza, o którym mowa w ust. 2 i 5, przenosi się do dyspozycji Komendanta Głównego Straży Granicznej. Przepisy art. 39a ust. 1 zdanie drugie oraz art. 39a ust. 2–4 stosuje się odpowiednio.

7. W razie zwolnienia stanowiska Komendanta BSWSG minister właściwy do spraw wewnętrznych, do czasu powołania nowego komendanta, powierza pełnienie obowiązków Komendanta BSWSG, na okres nie dłuższy niż 6 miesięcy, jednemu z jego zastępców lub oficerowi wyznaczonemu spośród funkcjonariuszy BSWSG.

8. W celu realizacji zadań określonych w ust. 1 Komendant BSWSG współdziała z innymi jednostkami organizacyjnymi Straży Granicznej oraz właściwymi organami i instytucjami, w tym innych państw.

9. Organizację, rzeczowy i miejscowy zakres działania oraz zasady współdziałania BSWSG z innymi jednostkami organizacyjnymi Straży Granicznej określa Komendant Główny Straży Granicznej w uzgodnieniu z ministrem właściwym do spraw wewnętrznych.

10. Regulamin BSWSG ustala minister właściwy do spraw wewnętrznych.

⁵ Art. 3c dodany ustawą z dnia 9.11.2017 r. (Dz.U. z 2018 r. poz. 106), która wchodzi w życie 27.01.2018 r.

⁶ Art. 3c ust. 1 zmieniony ustawą z dnia 8.12.2017 r. (Dz.U. z 2018 r. poz. 138), która wchodzi w życie 1.02.2018 r.

11. Minister właściwy do spraw wewnętrznych może w każdym czasie żądać informacji i materiałów z realizacji zadań przez Komendanta BSWSG.

12. Komendant BSWSG jest obowiązany niezwłocznie przedstawiać ministrowi właściwemu do spraw wewnętrznych, za pośrednictwem Inspektora Nadzoru Wewnętrznego, informacje i materiały mogące mieć istotne znaczenie dla sprawowania nadzoru, o którym mowa w art. 1b ustawy z dnia 21 czerwca 1996 r. o szczególnych formach sprawowania nadzoru przez ministra właściwego do spraw wewnętrznych.

13. Komendant BSWSG przedstawia corocznie do dnia 31 stycznia ministrowi właściwemu do spraw wewnętrznych informację o działalności BSWSG.

Spis treści

	Nb
1. Biuro Spraw Wewnętrznych	1
2. Komendant BSWSG	2
3. Możliwość powołania kilku zastępców	3
4. Realizacja zadań przez Komendanta BSWSG	4
5. Nadzór ministra właściwego do spraw wewnętrznych nad SG	5
6. Czynności nadzorcze	6
7. Sprawozdania	7

1. Biuro Spraw Wewnętrznych. Komentowany przepis został poświęcony Biuru 1 Spraw Wewnętrznych Straży Granicznej – jednej z jednostek organizacyjnych Straży Granicznej, mającej swoją siedzibę w Warszawie przy Al. Niepodległości 100, realizującej na obszarze całego kraju zadania, które zostały ustawowo powierzone do kompetencji tej formacji, tj. w zakresie rozpoznawania, zapobiegania i zwalczania przestępczości popełnianej przez funkcjonariuszy i pracowników Straży Granicznej, przestępstw przeciwko obrotowi gospodarczemu popełnianych na szkodę Straży Granicznej, określonych w art. 296–306 KK oraz wykrywania i ścigania sprawców tych przestępstw, a także – w zakresie zleconym przez Inspektora Nadzoru Wewnętrznego – funkcjonariuszy i pracowników Policji i Służby Ochrony Państwa lub strażaków i pracowników Państwowej Straży Pożarnej.

2. Komendant BSWSG. Na czele BSWSG stoi Komendant, powoływany i odwołany przez ministra właściwego do spraw wewnętrznych, spośród oficerów Straży Granicznej. Komendant kieruje Biurem i w zakresie wykonywanych zadań podlega Komendantowi Głównemu Straży Granicznej. Na jego wniosek minister właściwy do spraw wewnętrznych powołuje i odwołuje Zastępców Komendanta. Minister właściwy do spraw wewnętrznych określa również, w drodze zarządzenia, regulamin Biura (zob. zarządzenie Nr 50 Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z 27.7.2018 r. w sprawie regulaminu Biura Spraw Wewnętrznych Straży Granicznej, Dz.Urz. MSWiA z 2018 r. poz. 62).

3. Możliwość powołania kilku zastępców. Konstrukcja komentowanego przepisu sugeruje, że możliwe jest, aby Komendant wnioskował o powołanie kilku zastępców. Nic jednak nie stoi na przeszkodzie, aby to stanowisko – tak jak obecnie – zostało powierzone jednej osobie. W skład Biura poza Komendantem i jego Zastępcą wchodzi również: Zespół Stanowisk Samodzielnych, 5 wydziałów: Wydział I, Wydział II, Wydział III, Wydział Ochrony Informacji oraz Wydział Przedsięwzięć Operacyjno-Technicznych, a także 8 wydziałów zamiejscowych: w Kętrzynie, w Białymstoku, w Chełmie, w Przemysłu, w Nowym Sączu, w Raciborzu, w Krośnie Odrzańskim i w Gdańsku.

- 4. Realizacja zadań przez Komendanta BSWSG.** Prawidłowa realizacja zadań przez Komendanta BSWSG wymaga współdziałania z innymi jednostkami organizacyjnymi Straży Granicznej oraz właściwymi organami i instytucjami, w tym także innych państw. Te kwestię regulują jednocześnie dwa zarządzenia Komendanta Głównego Straży Granicznej: zarządzenie Nr 25 z 12.2.2018 r. w sprawie organizacji, rzeczowego i miejscowego zakresu działania oraz zasad współdziałania Biura Spraw Wewnętrznych Straży Granicznej z innymi jednostkami organizacyjnymi Straży Granicznej (Dz.Urz. KGSG z 2018 r. poz. 28 ze zm.); a także zarządzenie Nr 66 z 6.7.2018 r. zmieniające zarządzenie w sprawie organizacji, rzeczowego i miejscowego zakresu działania oraz zasad współdziałania Biura Spraw Wewnętrznych Straży Granicznej z innymi jednostkami organizacyjnymi Straży Granicznej (Dz.Urz. KGSG z 2018 r. poz. 73).
- 5. Nadzór ministra właściwego do spraw wewnętrznych nad SG.** Minister właściwy do spraw wewnętrznych sprawuje nadzór nad Strażą Graniczną, jak i poszczególnymi jej jednostkami, w tym nad BSWSG. Na tej podstawie, w ramach uprawnień nadzorczych, ustawodawca przyznał mu prawo żądania informacji i materiałów za realizacji zadań przez Komendanta BSWSG. Nadzór, o którym tu mowa, został określony w art. 1b ustawy z 21.6.1996 r. o szczególnych formach sprawowania nadzoru przez ministra właściwego do spraw wewnętrznych (Dz.U. Nr 106, poz. 491 ze zm.).
- 6. Czynności nadzorcze.** Na podstawie wskazanego przepisu minister właściwy do spraw wewnętrznych sprawuje nadzór m.in. nad Strażą Graniczną w wielu płaszczyznach. Są one następujące: prawidłowość realizacji czynności operacyjno-rozpoznawczych, prowadzone czynności wyjaśniające i postępowania dyscyplinarne, rozpoznawanie, zapobieganie i wykrywanie popełnianych przez funkcjonariuszy Straży Granicznej, a także pracowników zatrudnionych w tej służbie umyślnych, ściganych z oskarżenia publicznego przestępstw oraz przestępstw skarbowych, a także realizacja zadań w tym zakresie przez Biuro Spraw Wewnętrznych Straży Granicznej, weryfikowanie kandydatów na określone stanowiska oraz osób zajmujących te stanowiska, prawidłowość realizacji postępowań sprawdzających oraz kontrolnych postępowań sprawdzających przeprowadzanych przez Straż Graniczną wobec własnych funkcjonariuszy i pracowników w rozumieniu ustawy z 5.8.2010 r. o ochronie informacji niejawnych (t.j. Dz.U. z 2018 r. poz. 412 ze zm.) w zakresie, w jakim nie narusza to kompetencji Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, realizacja obowiązku składania oświadczeń o stanie majątkowym przez funkcjonariuszy Straży oraz pracowników zatrudnionych w tych służbach, a także ich analiza przez właściwych przełożonych w zakresie, w jakim nie narusza to kompetencji Centralnego Biura Antykorupcyjnego, działanie zgodne z przepisami prawa oraz zasadami etyki funkcjonariuszy Straży Granicznej w związku z koniecznością zapewnienia przestrzegania praw i wolności człowieka i obywatela, przestrzeganie zasad etyki zawodowej przez funkcjonariuszy Straży, gromadzenie i przetwarzanie danych osobowych, zezwalanie przez Komendanta Głównego Straży Granicznej na udzielenie wiadomości stanowiącej informację niejawną uprawnionym podmiotom przy pomocy Inspektora Nadzoru Wewnętrznego.
- 7. Sprawozdania.** Ustawodawca wprowadził również okresowy obowiązek sprawozdawczy. Obarcza on Komendanta Biura Spraw Wewnętrznych Straży Granicznej i polega na corocznym – do 31 stycznia każdego roku – przedstawianiu ministrowi właściwemu do spraw wewnętrznych informacji o działalności BSWSG. Ponadto Komendant BSWSG ma obowiązek samodzielnie, bez uprzedniego wnioskowania w tym zakresie, przedstawić niezwłocznie ministrowi właściwemu do spraw wewnętrznych, za pośrednictwem Inspektora Nadzoru Wewnętrznego, informacje i materiały mogące mieć istotne znaczenie dla sprawowania nadzoru, o którym

mowa w art. 1b ww. ustawy o szczególnych formach sprawowania nadzoru przez ministra właściwego do spraw wewnętrznych.

Art. 4. (uchylony)

1. **Utrata mocy.** Komentowany przepis został skreślony na podstawie art. 1 ust. 1 pkt 5 ustawy z 11.4.2001 r. o zmianie ustawy o Straży Granicznej oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 45, poz. 498).

Art. 5. [Terenowe organy]

1. Terenowymi organami Straży Granicznej są:

- 1) komendanci oddziałów Straży Granicznej;
- 2) komendanci placówek i dywizjonów Straży Granicznej.

2. Komendanta oddziału Straży Granicznej powołuje i odwołuje minister właściwy do spraw wewnętrznych na wniosek Komendanta Głównego Straży Granicznej. Zastępców komendanta oddziału Straży Granicznej powołuje i odwołuje Komendant Główny Straży Granicznej na wniosek komendanta oddziału Straży Granicznej.

3. W razie zwolnienia stanowiska komendanta oddziału Komendant Główny Straży Granicznej, do czasu powołania nowego komendanta, powierza pełnienie obowiązków komendanta oddziału, na okres nie dłuższy niż 3 miesiące, jednemu z jego zastępców lub wyznaczonemu funkcjonariuszowi Straży Granicznej.

4. W razie czasowej niemożności sprawowania funkcji przez komendanta oddziału Komendant Główny Straży Granicznej, do czasu ustania przeszkody w sprawowaniu tej funkcji przez dotychczasowego komendanta, nie dłużej jednak niż na 6 miesięcy, powierza pełnienie obowiązków komendanta jednemu z jego zastępców lub wyznaczonemu funkcjonariuszowi Straży Granicznej.

5. Komendanta placówki i dywizjonu Straży Granicznej powołuje i odwołuje Komendant Główny Straży Granicznej na wniosek komendanta oddziału Straży Granicznej.

6. W razie zwolnienia stanowiska komendanta placówki lub komendanta dywizjonu właściwy komendant oddziału, do czasu powołania nowego komendanta, powierza pełnienie obowiązków komendanta placówki lub dywizjonu, na okres nie dłuższy niż 3 miesiące, jednemu z jego zastępców lub wyznaczonemu funkcjonariuszowi Straży Granicznej.

7. W razie czasowej niemożności sprawowania funkcji komendanta placówki lub komendanta dywizjonu, właściwy komendant oddziału, do czasu ustania przeszkody w sprawowaniu tej funkcji przez dotychczasowego komendanta, na okres nie dłuższy niż 6 miesięcy, powierza pełnienie obowiązków komendanta placówki lub dywizjonu jednemu z jego zastępców lub wyznaczonemu funkcjonariuszowi Straży Granicznej.

8. Komendanci oddziałów, placówek i dywizjonów Straży Granicznej są przełożonymi wszystkich podległych im funkcjonariuszy.

Spis treści

	Nb
1. Organy terenowe SG	1
2. Stosunek zależności	2

- 1. Organy terenowe SG.** Straż Graniczna to formacja mundurowa, która poza organami o charakterze centralnym posiada również organy terenowe. Są nimi komendanci oddziałów Straży Granicznej oraz komendanci placówek i dywizjonów Straży Granicznej. Procedura powoływania tych organów ma charakter standardowy. Komendanci oddziałów SG powoływani są przez ministra właściwego do spraw wewnętrznych na wniosek Komendanta Głównego Straży Granicznej, zaś ich zastępcy – przez Komendanta Głównego Straży Granicznej na wniosek komendanta oddziału Straży Granicznej. Z kolei komendanta placówki i dywizjonu Straży Granicznej powołuje i odwołuje Komendant Główny Straży Granicznej na wniosek komendanta oddziału Straży Granicznej.
- 2. Stosunek zależności.** Ustawodawca zabezpieczył również sytuację, w której któryś z tych podmiotów napotkał czasową przeszkodę w sprawowaniu swojego urzędu. Zastrzeżono również – w celach porządkowych związanych z dyscypliną służbową oraz możliwością wydawania rozkazów – że komendanci oddziałów, placówek i dywizjonów Straży Granicznej są przełożonymi wszystkich podległych im funkcjonariuszy.

Art. 5a. [Komenda Główna]

1. Komendant Główny Straży Granicznej wykonuje swoje zadania przy pomocy podległego mu urzędu – Komendy Głównej Straży Granicznej, zwanej dalej „Komendą Główną”.

2. Komendanci oddziałów, komendanci placówek oraz komendanci dywizjonów wykonują swoje zadania przy pomocy podległych im urzędów – komend oddziałów, placówek i dywizjonów.

3. Zadania dyrektora generalnego urzędu przewidziane w ustawie z dnia 21 listopada 2008 r. o służbie cywilnej (Dz.U. z 2017 r. poz. 1889 i 2203) w stosunku do pracowników zatrudnionych w:

- 1) Komendzie Głównej wykonuje Komendant Główny Straży Granicznej;**
- 2) komendach oddziałów, placówkach i dywizjonach Straży Granicznej wykonuje właściwy miejscowo komendant oddziału Straży Granicznej;**
- 3)⁷ BSWSG wykonuje Komendant BSWSG.**

Spis treści

	Nb
1. Komenda Główna SG	1
2. Dyrektor generalny	2
3. Zadania dyrektora generalnego	3
4. Odesłanie	4

- 1. Komenda Główna SG.** Komentowany przepis stanowi emanację zasady, zgodnie z którą organ administracji wykonuje swoje zadania przy pomocy przypisanego mu urzędu stanowiącego. Organ – Komendant Główny Straży Granicznej – wykonuje swoje zadania przy pomocy urzędu – Komendy Głównej. To również Komendant Główny podejmuje decyzję o naborze kandydatów na stanowiska pracy nienależące do korpusu służby cywilnej w Komendzie Głównej Straży Granicznej, określając szczegółowo przebieg i zasady naboru (zob. decyzję Nr 245 Komendanta Głównego Straży Granicznej z 27.11.2014 r. w sprawie naboru kandydatów na stanowiska pracy nienależące do korpusu służby cywilnej w Komendzie Głównej

⁷ Art. 5a ust. 3 pkt 3 dodany ustawą z dnia 9.11.2017 r. (Dz.U. z 2018 r. poz. 106), która wchodzi w życie 27.01.2018 r.

Straży Granicznej, Dz.Urz. KGSG z 2014 r. poz. 124 ze zm.). Podobnie jest w przypadku komend, oddziałów, placówek i dywizjonów Straży Granicznej, które to urzędy stanowią zaplecze obsługujące odpowiednio komendantów oddziałów, komendantów placówek oraz komendantów dywizjonów Straży Granicznej.

2. Dyrektor generalny. Jak wynika z art. 25 ust. 2 SłużbaCywilU w Komendzie Głównej Straży Granicznej, nie tworzy się stanowiska dyrektora generalnego urzędu. Jest to koherentne wobec ust. 3 komentowanego przepisu. Wynika z niego, że zadania przypisywane dyrektorowi generalnemu urzędu wykonują odpowiednio: w Komendzie Głównej Straży Granicznej – Komendant Główny, w komendach, oddziałach, placówkach i dywizjonach Straży Granicznej – właściwy miejscowo komendant oddziału Straży Granicznej, zaś w Biurze Spraw Wewnętrznych Straży Granicznej – Komendant tej jednostki.

3. Zadania dyrektora generalnego. Zadania, o których mowa powyżej, zostały określone w art. 25 ust. 4 i n. SłużbaCywilU. Są to przede wszystkim: zapewnienie funkcjonowania i ciągłości pracy urzędu, warunków jego działania, a także organizacji pracy, w szczególności przez sprawowanie bezpośredniego nadzoru nad komórkami organizacyjnymi urzędu w zakresie prawidłowego wykonywania przez nie zadań określonych przez kierownika urzędu, z wyjątkiem komórek bezpośrednio nadzorowanych przez niego na podstawie ustaw, nadzorowanie organizacyjne przebiegu prac nad terminowym przygotowaniem projektu budżetu i układu wykonawczego do budżetu w części dotyczącej urzędu, występowanie z wnioskiem do właściwego organu administracji rządowej o nadanie regulaminu organizacyjnego urzędu, ustalanie regulaminu organizacyjnego komórek organizacyjnych oraz ustalanie regulaminu pracy, gospodarowanie mieniem urzędu, w tym zlecanie usług i dokonywanie zakupów dla urzędu oraz zapewnienie prowadzenia ewidencji majątku urzędu, wykonywanie kompetencji kierownika zamawiającego w rozumieniu ustawy z 29.1.2004 r. – Prawo zamówień publicznych (t.j. Dz.U. z 2017 r. poz. 1579 ze zm.) reprezentowanie Skarbu Państwa w zakresie i na zasadach określonych w ustawie z 16.12.2016 r. o zasadach zarządzania mieniem państwowym (t.j. Dz.U. z 2018 r. poz. 1182 ze zm.), nadzoru nad prowadzeniem kontroli i audytu wewnętrznego w urzędzie, zapewnianie przestrzegania przepisów o tajemnicy ustawowo chronionej, zapewnianie przestrzegania zasad techniki prawodawczej. Dyrektor generalny dokonuje również czynności z zakresu prawa pracy wobec osób zatrudnionych w urzędzie oraz realizuje politykę personalną, w szczególności przez przygotowywanie programu zarządzania zasobami ludzkimi w urzędzie, dokonywanie czynności wynikających z nawiązania i trwania stosunku pracy z członkami korpusu służby cywilnej oraz czynności związanych z ustaniem stosunku pracy, organizowanie naboru na wolne stanowiska urzędnicze, dysponowanie funduszem nagród, chyba że odrębne przepisy stanowią inaczej oraz administrowanie środkami zakładowego funduszu świadczeń socjalnych w urzędzie. Ponadto dyrektor generalny urzędu wykonuje określone zadania kierownika urzędu, jeżeli odrębne przepisy tak stanowią, a także wykonuje inne zadania z upoważnienia kierownika urzędu.

4. Odesłanie. Konstrukcja przyjęta w komentowanym przepisie stanowi realizację normy określonej w art. 25 ust. 9 SłużbaCywilU, zgodnie z którą zadania przewidziane w tej ustawie dla dyrektora generalnego urzędu w urzędach, w których nie tworzy się stanowiska dyrektora generalnego urzędu, wykonują kierownicy tych urzędów.

Art. 5b.⁸ [Zakres współdziałania]

Kierownicy jednostek organizacyjnych Straży Granicznej są obowiązani współdziałać z Biurem Nadzoru Wewnętrznego w zakresie realizacji jego zadań, w szczególności:

⁸ Art. 5b dodany ustawą z dnia 9.11.2017 r. (Dz.U. z 2018 r. poz. 106), która wchodzi w życie 27.01.2018 r.